

Til lovforslag nr. L 273. Betænkning afgivet af Arbejdsmarkedsudvalget den 17. juni 1993

Betænkning

over

Forslag til lov om orlov

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til arbejdsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Udvalget forudsætter, at de supplerende spørgsmål, der er stillet, besvares inden andenbehandlingen. Nogle af udvalgets spørgsmål og arbejdsministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

De Danske Husmoderforeninger,
Det Tværfaglige Ledighedsudvalg,
En gruppe arbejdsløse, SiD, Brønderslev,
LO Thisted og
Murerarbejdsmændenes Fagforening.

Der er af arbejdsministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Arbejdsministeren har over for udvalget oplyst, at orlov til børnepasning er tænkt som en mulighed for direkte forlængelse af barselorloven. Således omfatter ordningen personer, der ved orlovens start er berettiget til dagpenge efter lov om sygdom og fødsel. Ordningen giver imidlertid valgmulighed for orlovens placering inden for barnets første 8 år. Der er lagt en begrænsning for udnyttelsesgraden, i og med at ordningen udløber med udgangen af 1996. Ved en eventuel videreførelse/permanentgørelse bør det indgå i overvejelserne, om der bør være begrænsning i udnyttelsesgraden i relation til den enkelte familie.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Centrum-Demokraternes, Det Radikale

Venstres og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Mindretallet betragter regeringens samlede økonomiske udspil som en helhed. Da Det Konservative Folkeparti og Venstre er modstandere af regeringens samlede plan, vil de to partier stemme imod alle regeringens lovforslag uanset, at partierne ville kunne støtte enkelte af lovforslagene, hvis de ikke indgik i den fremlagte helhed. Nogle af forslagene har partierne ved tidligere lejligheder selv fremlagt, men i helt andre sammenhænge.

Regeringens samlede økonomiske plan består af tre elementer: Nye offentlige udgifter, ændringer i dagpengesystemet og omlægning af skattesystemet. Samlet lægger disse tre elementer op til en ny kurs i den økonomiske politik, som har en forkert ideologisk drejning og er økonomisk uansvarlig.

For det første har regeringen foreslået nye offentlige udgifter på 11-12 mia. kr. i 1994. Regeringen har dermed brudt de sidste 10 års stramme udgiftspolitik og har sat kursen mod nye udvidelser af den offentlige sektor.

For det andet indebærer den foreslåede skatteomlægning, at det private erhvervslivs kapitalgrundlag i de kommende år vil blive udhulet af avanceskatter på aktier, ejendomme og goodwill samtidig med, at erhvervslivets konkurrenceevne bliver forringet. Boligudgiften for boligejere vil stige, således at de private

ejerboliger stilles ringere i forhold til de offentligt støttede udlejningsboliger. Den foreslåede bruttoskat vil forringe vilkårene for ny privat pensionsopsparing.

For det tredje har regeringen fremlagt en arbejdsmarkedspolitik, som slet ikke løser strukturproblemerne på arbejdsmarkedet, men tværtimod cementerer de bestående stivheder og lægger grunden til forøgede udgifter til arbejdsmarkedspolitikken i de kommende år.

Samlet udgør regeringens økonomiske udspil en ideologisk drejning, hvor den offentlige sektor vil vokse kraftigt, medens der bliver lagt større byrder på den private sektor.

Mindretallet finder det aldeles utroværdigt og uansvarligt, når regeringen lover skattelettelser samtidig med, at de offentlige udgifter og underskuddet på de offentlige budgetter vokser.

Den nye kurs mod større offentlige udgifter vil tværtimod udløse store skatteregninger i fremtiden.

Der er enkelte forslag om skattelettelser m.v. i den samlede pakke, som mindretallet ud fra en isoleret betragtning ville kunne støtte.

En ansvarlig økonomisk politik kræver imidlertid, at lettelser og finansiering hører sammen.

Mindretallet er derfor nødt til at se forslagene om lettelser og skærper under ét. Da regeringen ikke har taget initiativ til reelle forhandlinger om den samlede økonomiske plan, har mindretallet ikke fået mulighed for at opnå grundlæggende ændringer i regeringens udspil. I konsekvens heraf vil mindretallet stemme imod alle regeringens lovforslag.

Mindretallet stemmer imod regeringens såkaldte arbejdsmarkedsreform, da der ikke er tale om nogen reform. Det er en videreførelse af en arbejdsmarkedspolitik, som har bidraget stærkt til at skabe de strukturelle problemer på det danske arbejdsmarked, der er en medvirkende årsag til, at ledigheden permanent har været helt uacceptabelt høj i en årrække.

Regeringens udspil trækker i den helt forkerte retning: Dagpengeniveauet er alt for højt, og varigheden på over 9 år med mulighed for forlængelse er helt uacceptabel.

Uafhængige eksperter har gentagne gange påpeget, at dagpengeydelse og den lange dagpengeperiode skal ændres for at nedbringe strukturledigheden.

Mindretallet er enig med den nye vismand, professor Torben Andersen, der i Arbejdsgiveren 8. juni 1993 skriver: »På ydelsessiden indebærer de fremlagte lovforslag så godt som ingen realitetsændringer i forhold til det hidtil gældende system. Med uændrede dagpengeydelser videreføres således de impulser, der udgår fra dagpengesystemet til sammenpresning af lønstrukturen. Dette har negative konsekvenser for beskæftigelsen og for fordelingen af denne«.

Sådan som bruttoskatten er udformet, er det blevet en generel ekstraskat, som mindretallet på enhver måde må tage afstand fra.

Mindretallet beklager også, at tanken om en decentral arbejdsmarkedspolitik reelt er indholdsløs, når op imod 10 af de 12 milliarder kr. bruges centralt.

Selv om regeringen har taget nogle elementer fra KV-regeringens planer til en reform af arbejdsmarkedet, har den desværre gjort dette ved at sætte dem ind i en sammenhæng, som ikke skaber den nødvendige dynamik, der er forudsætningen for varig fremgang i beskæftigelsen. I værste fald kan dens kortsigtede løsninger stille sig i vejen for den langsigtede forbedring og dermed gøre ondt værre.

Mindretallet frygter, at flere af regeringens elementer vil bidrage til at forlænge den eksisterende arbejdsløshedskø.

Mindretallet vil derfor stemme imod regeringens forslag og i stedet arbejde videre for en egentlig reform af arbejdsmarkedet og fortsat tage de nødvendige initiativer til en langsigtet forbedring.

Et andet mindretal (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede og tiltrådte ændringsforslag.

Mindretallet mener, at det er meget nødvendigt, at der iværksættes gode rotationsordninger. Det er jo selve ideen bag orlovsordningerne, at nogle kan gå på orlov på dagpenge, mens andre kan komme i arbejde. Derved sikres det også, at det ikke er de samme, der skal betale for arbejdsløsheden hele tiden.

SF er tilfreds med, at det er lykkedes at få ændringer igennem, således at uddannelsesorloven bliver til den maksimale sats. Derimod er mindretallet ikke tilfreds med, at småbørnsorlov og sabbatorlov ikke er på maksimumsat-

sen. Dette har mindretallet derfor stillet ændringsforslag om.

SF mener også, at det er vigtigt at få genbesat så mange stillinger som muligt uden derved at forhindre nogen i at få orlov. Ligeledes er det vigtigt, at småbørnsforældre, der skal tage børn ud af daginstitution, får en pladsgaranti, når de skal vende tilbage til arbejdet.

SF mener, at det er godt, at der nu tages hul på sabbatorordninger. Egentlig burde der kun være én ordning, nemlig sabbatorlov. Så kunne folk selv bestemme, hvad orloven skal bruges til, om det skal være af hensyn til børn, uddannelse eller noget helt andet. Desuden ville det være den bedste ordning at administrere, fordi den er enkel. Så langt kan vi ikke komme nu, og desværre er det også kun en prøveordning, der nu indføres.

SF er af den mening, at så længe der er den store ledighed, og den ser desværre ud til at vare ved i mange år, da må arbejde og fritid fordeles bedre. Dertil er der brug for orlovsordninger.

SF er enig i, at parterne ved overenskomstforhandlingerne bør forhandle sig frem til bedre ordninger for orlov, selv om den højeste dagpengesats betyder store lønnedgange for især mænd, og orlovsordningerne skal også bruges af mænd.

Af ovenstående grunde indstiller mindretallet lovforslaget til vedtagelse med de af mindretallet stillede og tiltrådte ændringsforslag.

Et *tredje mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling med følgende bemærkninger:

Fra et overordnet perspektiv forekommer det, at nærværende lovforslag ikke sigter på at reducere ledigheden, men snarere på at fordele den og cementere det offentlige engagement i dagpengesystemet.

Det er nødvendigt at føre en arbejdsmarkedspolitik, der indebærer en større andel af privat finansiering. Dette vil sikre, at dagpengesystemet ikke af sig selv skaber ledighed.

Fremskridtspartiet mener, at der er tale om planøkonomi, når man politisk søger at afgøre, i hvilke sektorer ny beskæftigelse skal forekomme. I stedet for politisk at tage stilling til, i hvilke sektorer ny beskæftigelse skal fremkomme, ville det være rigtigere og økonomisk opti-

malt, om beskæftigelsen kunne fremkomme i sektorer, der efterspørges, og hvor det kan betale sig at udbyde sin arbejdskraft.

Det fremgår af lovforslaget, at regeringen forestiller sig, at sort arbejde kan afskaffes, hvis arbejdsløse kan udføre arbejde, der ellers udføres sort eller slet ikke udføres. Dette opfatter Fremskridtspartiet som en udpræget planøkonomisk tankegang. Først etableres et ekstremt beskatningsniveau, der fortrænger arbejde i enormt omfang til sort arbejde, dernæst skal ledige ifølge forslagene sættes til at udføre arbejde, der ellers ville være udført sort. En undersøgelse har vurderet, at mængden af det sorte arbejde i 1985 svarede til 150.000 fuldtidsstillinger. Det offentlige skal betale for udførelsen af det arbejde, der er fortrængt fra det lovlige arbejdsmarked. Fremskridtspartiet mener, at det ud fra menneskelige, sociale og økonomiske grunde ville være mere hensigtsmæssigt at løse det til grund liggende problem, nemlig at reducere de skatter, der fortrænger arbejde fra det legale arbejdsmarked.

L 272 cementerer de løntilskudsordninger, der virker ledighedsskabende. Løntilskudsordningerne fortrænger lønmodtagere, der er beskæftiget på normale vilkår uden offentligt tilskud.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at udbetalingen af løntilskud skal sandes i tilfælde, hvor jobtræningen giver anledning til konkurrenceforvriddning. Dette giver efter Fremskridtspartiets opfattelse meget lidt mening, idet løntilskud i sig selv er konkurrenceforvridende over for lønmodtagere ansat på normale vilkår, over for arbejdsløse, der ikke kan opnå løntilskud og over for potentielle private produktioner i løntilskudsområdet.

Af bemærkningerne til L 274 fremgår det, at regeringen mener, at såfremt de ledige udarbejder en såkaldt »individuel handlingsplan«, kan deres muligheder for at opnå beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked forbedres. Dette forekommer meget tænkt. Ledigheden skyldes ikke, at de ledige ikke oprindeligt har udarbejdet planer for mulige beskæftigelser.

L 274 indeholder en række tiltag til reduktion og fordeling af arbejdsstyrken, herunder, at de ledige i en periode på 12 måneder skal have lov til at tjene 27.500 kr. årligt, hvis de accepterer, at deres dagpenge reduceres til 80

pct. Videre indeholder forslaget tilbud om sabbat, orlov, uddannelse og tidligere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Tiltag, der reducerer arbejdsstyrken, skaber ikke mere beskæftigelse og kan efter al erfaring ikke reducere arbejdsløsheden.

Det er ikke første gang, at ledigheden søges reduceret gennem reduktion af arbejdsstyrken. Indførelsen af efterlønsordningen, 37½-times ugen, barselorloven, førtidspensionen m.m. var alle forsøg på at reducere arbejdsløsheden ved at reducere arbejdsstyrken. Imidlertid steg ledigheden blot i den periode, hvor disse tiltag blev gennemført. Derfor giver intet i lovforslagene tillid til, at fornyede og forøgede reduktioner kan reducere arbejdsløsheden. Derimod tyder samtlige prognoser, analyser og undersøgelser på, at ledigheden til stadighed forøges. Derfor eksisterer der kun en mulighed med hensyn til reduktion af ledigheden: Erhvervslivet må sikres så gode udfoldelsesmuligheder, at beskæftigelsen reelt kan forøges i den private sektor.

Vurderingerne i lovforslaget af de økonomiske og administrative konsekvenser virker lidet overbevisende, specielt set i lyset af de forskellige vurderinger, regeringen og forskellige kompetente institutioner som f.eks. Kommunernes Landsforening har anlagt. Dertil kommer, at intet i lovforslagene viser, at regeringen er opmærksom på, at arbejdsløsheden uden tvivl fortsat vil vokse, hvilket afgørende vil ændre de økonomiske konsekvenser af lovforslagene.

Fremskridtspartiet mener, at lovforslagene ikke vil reducere ledigheden og ikke bidrager til det altafgørende problem i sammenhængen, nemlig at forøge beskæftigelsen.

Ændringsforslag

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, CD, RV og KRF):

Til § 2

1) *Stk. 2* udgår.

Til § 5

2) Efter ordene »ved ledighed efter« indsættes: »§ 55 i«.

Til § 6

3) I *stk. 1* og *stk. 3* udgår »80 pct. af«, og efter *stk. 3* indsættes som nyt stykke:

»*Stk. 4*. Ved orlov, der påbegyndes efter 1. april 1995, nedsættes ydelsen til 80 pct.«

Stk. 4 bliver herefter *stk. 5*.

Af et *mindretal* (SF):

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 3

4) Det ved ændringsforslag nr. 3 foreslåede nye *stk. 4* udgår.

Til § 8

5) I *stk. 1* udgår »70 pct. af«, og i stedet indsættes: »90 pct. af den pågældendes tidligere indtægt, dog maksimalt«.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, CD, RV og KRF):

6) I *stk. 1* og *stk. 3* ændres »70 pct.« til: »80 pct.«.

Af et *mindretal* (SF):

7) I *stk. 3* udgår »70 pct. af«, og i stedet indsættes: »90 pct. af den pågældendes tidligere indtægt, dog maksimalt de«.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, SF, CD, RV og KRF):

Ny paragraf

8) Efter § 8 indsættes i *kapitel 3* som ny paragraf:

»§ 01. Det er en forudsætning for, at der kan udbetales ydelse under sabbatorlov, at arbejdsgiveren forpligter sig til at ansætte en ledig i orlovsperioden med et tilsvarende antal timer som orlovspersonen.

Stk. 2. I hele orlovsperioden skal stillingen i tilfælde af ledighed straks genbesættes med en ledig. Sker dette ikke, skal arbejdsgiveren betale orlovsydelsen for den del af orlovsperioden, hvor der ikke er sikret genbesættelse.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, CD, RV og KRF):

Til § 9

9) Efter stk. 3 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 4. Er det barn, der giver orlovsmuligheden, i alderen 0-2 år, kan der i orlovsperioden for dette barn ikke benyttes offentligt dagtilbud. Er det barn, der giver orlovsmuligheden, i alderen 3-8 år, kan der i orlovsperioden for dette barn højst benyttes halvdagsplads i offentligt dagtilbud.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, SF, CD, RV og KRF):

Til § 10

10) I *stk. 6* indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»Det påhviler arbejdsgiveren at godtgøre, at afskedigelsen ikke er begrundet i forhold omfattet af *stk. 4*.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, CD, RV og KRF):

Til § 13

11) Efter ordene »i ydelsesperioden efter« indsættes: »§ 55 i«.

Til § 14

Af et *mindretal* (SF):

12) I *stk. 1* udgår »80 pct. af«, og i stedet indsættes: »90 pct. af den pågældendes tidligere indtægt, dog maksimalt«.

13) I *stk. 3* udgår »80 pct. af«, og i stedet indsættes: »90 pct. af den pågældendes tidligere indtægt, dog maksimalt de«.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, CD, RV og KRF):

14) Efter *stk. 3* indsættes som nye stykker:

»Stk. 4. Orlovsydelsen til ikkeforsikrede fuldtidsbeskæftigede personer udgør et beløb svarende til 80 pct. af arbejdsløshedsdagpen-

genes højeste sats for fuldtidsforsikrede, jf. § 47 i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.

Stk. 5. Orlovsydelsen til ikkeforsikrede deltidsbeskæftigede personer udgør et beløb svarende til 80 pct. af arbejdsløshedsdagpengenes højeste sats for deltidsforsikrede, jf. § 70 i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.«

Stk. 4 og *5* bliver herefter *stk. 6* og *7*.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, SF, CD, RV og KRF):

15) I *stk. 5*, der bliver *stk. 7*, indsættes efter »fastsætter«: »efter forhandling med arbejdsministeren«.

16) Efter *stk. 5*, der bliver *stk. 7*, indsættes som nyt stykke:

»Stk. 8. Socialministeren fastsætter efter forhandling med arbejdsministeren endvidere nærmere regler om fradrag for arbejde og indtægter i orlovsydelsen for ikkeforsikrede.«

Af et *mindretal* (SF):

Ny paragraf

17) Efter § 14 indsættes i kapitel 4 som ny paragraf:

»§ 02. Det er en forudsætning for, at der kan udbetales orlovsydelse til beskæftigede lønmodtagere, at arbejdsgiveren forpligter sig til at ansætte en dagpengeberettiget ledig i orlovsperioden, såfremt der er ledige i branchen.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, SF, CD, RV og KRF):

Til § 16

18) I *stk. 3* udgår »og selvstændige erhvervsdrivende«, og efter *stk. 3* indsættes som nyt stykke:

»Stk. 4. Selvstændige erhvervsdrivende kan højst opnå adgang til orlov til uddannelse i 1 år inden for en periode på 5 år.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, CD, RV og KRF):

Til § 18

19) I *stk. 7* indsættes efter »i §§«: »58,«.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, SF, CD, RV og KRF):

Til § 20

20) I *stk. 2* affattes *2. pkt.* således:

»Personer, der modtager kontanthjælp, og ikkeforsikrede får ydelsen udbetalt af kommunen.«

21) Efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke:

»*Stk. 3.* Staten yder forskud eller refusion til udbetaling af orlovsydelse fra statsanerkendte arbejdsløhedskasser efter reglerne i §§ 79-82 i lov om arbejdsløhedsforsikring m.v.«

Stk. 3-6 bliver herefter *stk. 4-7*.

22) I *stk. 4*, der bliver *stk. 5*, indsættes efter »regler om«: »arbejdsløhedskassernes opgaver.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Bestemmelsen har på et tidligere tidspunkt været knyttet til spørgsmål om afgrænsning af uddannelse, jf. § 3, og er blevet overflødig.

Til nr. 2 og 11

Der er tale om en klargøring ved henvisning til den relevante paragraf om ydelsesperioden i det samtidig fremsatte forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløhedsforsikring m.v. (L 274).

Til nr. 3

Med ændringsforslaget ønskes det fastlagt, at uddannelsesydelsen ligesom VUS er 100 pct. af højeste dagpenge. Herved sikres parallelitet mellem ordningernes ydelsesniveau for orlov påbegyndt inden 1. april 1995. I forbindelse med overenskomsterne i 1995 vil der blive mulighed for parterne på arbejdsmarkedet for at indgå aftale om supplerende orlovsydelse. Merudgiften ved at hæve orlovsydelsen fra 80 pct. til 100 pct. frem til 1. april 1995 anslås til 125 mio. kr. og finansieres ved en reduktion

af den samlede aktiveringsramme på 12 mia. kr.

Til nr. 4

Underændringsforslaget skal sikre, at der udbetales arbejdsløhedsdagpengenes højeste beløb til fuldtidsforsikrede, der får orlov til uddannelse også efter den 1. april 1995.

Til nr. 5, 7, 12 og 13

Efter ændringsforslagene skal personer, der har orlov til sabbat eller til børnepasning, kunne få 90 pct. af den pågældendes tidligere indtægt, dog maksimalt arbejdsløhedsdagpengenes højeste beløb.

Til nr. 6 og 8

For at gøre ordningen mere attraktiv hæves orlovsydelsen fra 70 pct. til 80 pct. af arbejdsløhedsdagpengenes højeste beløb. Der indføres samtidig et krav om, at stillingen i orlovsperioden skal besættes med en ledig med et tilsvarende antal timer, hvilket er parallelt med kravet i de eksisterende orlovsordninger.

Når der for denne ordning stilles krav om genbesættelse, skyldes det dels et ønske om at fremme jobrotation på arbejdsmarkedet, dels at ordningen ikke tilgodeser specielle familiepoltiske eller arbejdsmarkedspolitiske intentioner.

Til nr. 9

Efter de gældende regler er der i forbindelse med adgangen til orlov til børnepasning begrænsning i anvendelsen af offentlige dagtilbud. I bemærkningerne til socialministerens forslag til lov om ændring af lov om social bistand (Supplerende tilskud til forældre på orlov til børnepasning) er der indlagt en begrænsning svarende til ændringsforslaget til § 9 i denne lov.

Til nr. 10

For at opnå reel beskyttelse af lønmodtagere, der ønsker at benytte sig af ret til 26 ugers orlov til børnepasning, er det efter ændringsforslaget pålagt arbejdsgiveren at løfte byrden for, at afskedigelse af en lønmodtager ikke er sket begrundet i ønske om eller afholdelse af orlov.

Til nr. 14

Med de foreslåede nye stykker, stk. 4 og 5, fastlægges niveauet for udbetaling af ydelsen til ikkeforsikrede fuldtidsbeskæftigede og deltidbeskæftigede på niveau med forsikredes. Beregningen vil være efter faste satser.

Til nr. 15 og 16

Da ydelsen udbetales af kommunen, findes det af hensyn til kommunernes administration mest hensigtsmæssigt, at fradragsregler fastlægges af socialministeren.

Til nr. 17

Ændringsforslaget skal sikre genbeskæftigelse af ledige i brancher, hvor der er ledige.

Til nr. 18

Der er tale om en konsekvensændring som

følge af, at selvstændige erhvervsdrivende ikke kan opnå orlov til sabbat.

Til nr. 19

Der er tale om en henvisning til § 58 foruden § 59 og § 73, som er relevante i forhold til beregning af fradrag i orlovsydelsen bl.a. for arbejde ved selvstændig bibeskæftigelse, jf. det samtidig fremsatte forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (L 274).

Til nr. 20-22

Der er tale om en tydeliggørelse af opdeling af opgaver og kompetence. A-kasserne skal alene udbetale ydelsen til medlemmer, mens kommunerne vil skulle stå for udbetaling til kontanthjælpsmodtagere (uanset om de pågældende er a-kassemedlemmer) samt alle ikkeforsikrede.

Bakholt (S) Ole Vagn Christensen (S) Poul Erik Dyrhund (S) Hans Jørgen Jensen (S) fmd.

Lone Møller (S) Klaus Hækkerup (S) Lilli Gyldenkilde (SF) nfmd. Aage Frandsen (SF)

Svend Aage Jensen (CD) Per Stig Møller (KF) Kai Dige Bach (KF)

Charlotte Antonsen (V) Helge Sander (V) Bertel Haarder (V) Poul Nødgaard (FP)

Inger Marie Bruun-Vierø (RV) Glønborg (KRF)

Nogle af udvalgets spørgsmål til arbejdsministeren og dennes besvarelse heraf

Spørgsmål nr. 16:

»Vil det blive muligt at få forlænget forældreorloven i 1994, såfremt man ikke har opbrugt f.eks. 36 uger i 1993?«

Svar:

Orlov til børnepasning begrænses ikke af en udnyttelse af orlov efter lov om forældreorlovsydelse.

Hver af forældrene har således mulighed for at udnytte adgangen til orlov til børnepasning uafhængig af tidligere orlovsperioder.

Regeringen har til hensigt at præcisere i et betænkningssbidrag, at orlov til børnepasning er tænkt som en forlængelse af barselorloven. I og med at der ikke kan etableres orlovsordninger, der løber længere end til udgangen af 1996, er der lagt en begrænsning for udnyttelsesgraden.

Spørgsmål nr. 20:

»Center for Alternativ Samfundsanalyse har lavet en undersøgelse for Arbejdsministeriet, der viser, at den frivillige genbesættelse af ledige VUS-orlovsstillinger er ca. 33 pct. På denne baggrund bedes det oplyst, hvorfor beregningerne af udgifterne til orlovsudgifter er baseret på en genbesættelse på 75 pct.«

Svar:

Det er korrekt, at det fremgår af den undersøgelse af uddannelses- og jobrotationsprojekter, som Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA) har lavet for Arbejdsministeriet, at der i de projekter, som indgår i undersøgelsen, samlet set kun er en genbesættelse på 33 pct. Men af undersøgelsen fremgår det endvidere, at de 33 pct. dækker over en stor spredning, og at der for de længerevarende forløb er tale om en genbesættelse på op til ca. 60 pct.

Af Socialforskningsinstituttets rapport om barselorlov (90:18, 1990) fremgår det, at af de kvinder, som fødte børn i 1984-89, og som var beskæftiget som lønmodtager hos samme ar-

bejdsgiver før og efter barselorloven, oplyste ca. 65 pct., at der blev ansat en vikar.

Det kan på baggrund af bl.a. disse 2 undersøgelser konkluderes, at genbesættelsen er væsentlig større på de længerevarende forløb end på de korterevarende.

Det må forventes, at orlov til børnepasning fortsat vil være den mest benyttede form for orlov, hvortil der erfaringsmæssigt er knyttet en høj grad af genbesættelse.

Endvidere må det forventes, at orlov til længerevarende uddannelsesforløb vil stige som en effekt af regeringens voksen- og efteruddannelsesreform.

Herudover kan det oplyses, at beregningen af udgifterne ikke er baseret på, at der vil være en genbesættelse på 75 pct., idet der ud over den direkte genbesættelse er en række andre faktorer, der indgår i vurderingen af, at orlovsordningerne påregnes omtrent at være udgiftsneutrale for det offentlige i den nuværende konjunktursituation.

Der henvises endvidere til besvarelsen af spørgsmål nr. 21.

Spørgsmål nr. 21:

»I bemærkningerne til lovforslaget hedder det: ordningerne påregnes at være »... omtrent udgiftsneutrale for det offentlige i den nuværende konjunktursituation.« Der ønskes en mere præcis gennemgang af beregningsforudsætningerne.«

Svar:

Fra Finansministeriet, Budgetdepartementet, har jeg indhentet følgende udtalelse, som jeg kan henholde mig til:

»De direkte offentlige bruttoomkostninger ved orlovsordningerne afhænger af ordningernes udbredelse, orlovsydelsens størrelse samt ydelsesperiodens længde. Med de forbedrede muligheder for at få orlovsydelse er der budgetteret med en årlig tilgang i 1994 på 20.000 personer, der hver modtager en orlovsydelse

på 107.400 kr. (sabbatorlov dog kun 92.700 kr.). Tilgangen er inklusive de personer, der ville have taget orlov på de tidligere orlovsordninger. Samlet medfører det offentlige bruttoudgifter på godt 2,1 mia. kr. årligt. Hertil kommer driftsudgifterne til ekstra uddannelsespladser.

Der er mindreudgifter på dagpengekontoen i det omfang, ledigheden falder svarende til antallet af orlovspersoner. Det skyldes, at orlovsydelsen kun udgør 80 pct. af dagpengek maksimum (sabbatorlov dog kun 70 pct.). Det gælder også i det omfang, orlovspersonerne kommer fra ledighed. Besparelsen vil da også være forskellen mellem dagpenge og orlovsydelsen.

Sker der ikke direkte genbesættelse af en orlovsstilling i den offentlige sektor, vil der enten ske indirekte genbesættelse, fordi de frigjorte midler udnyttes til andre formål, eller ske en offentlig besparelse på lønudgifterne. Der er derfor en saldobesparelse, uanset om der sker direkte genbesættelse.

Sker der ikke direkte genbesættelse af en orlovsstilling i den private sektor, vil der tilsvarende enten ske ansættelse andre steder i virksomheden eller fremkomme en produktivitetsforbedring, jf. svaret til spørgsmål 31, hvilket har positive indirekte virkninger på beskæftigelsen. Selv i det tilfælde, hvor forholdsvis mange stillinger ikke genbesættes, vil ordningen derfor være omtrentlig udgiftsneutral i den nuværende konjunktursituation.

Grunden til, at konjunktoren spiller en rolle for orlovens samfundsøkonomiske effekter, er, at en begrænset reduktion af arbejdsstyrken ikke kan skønnes at føre til flaskehalse og større lønstigninger i en lavkonjunktur som den nuværende.

I en højkonjunktur vil orlov i forbindelse med ordninger, der ikke forbedrer strukturen på arbejdsmarkedet, derimod kunne forstærke flaskehalsproblemer i økonomien til skade for konkurrenceevnen. Dermed forværres også den offentlige saldo.

Orlovsordningerne er derfor foreslået som tre-årigt forsøg.«

Spørgsmål nr. 28:

»Ministeren bedes foranledige beregnet, hvad effekten på beskæftigelsen af f.eks.

50.000 orlovspersoner i børne- og sabbatorlov vil være efter 2, 5, 7 og 10 års forløb.«

Spørgsmål nr. 29:

»Ministeren bedes oplyse, hvad merudgiften og mindreindtægten for de offentlige kasser vil blive ved 50.000 orlovspersoner (45.000 på børneorlov og 5.000 på sabbatorlov) efter henholdsvis 2, 5, 7 og 10 års forløb – under forudsætning af uændrede skatte- og afgiftsregler.«

Spørgsmål nr. 30:

»Ministeren bedes under de samme forudsætninger oplyse, hvorledes betalingsbalancen påvirkes.«

Svar:

Fra Finansministeriet, Budgetdepartementet, har jeg indhentet følgende udtalelse, som jeg kan henholde mig til:

»I spørgsmålene forudsættes det, at der hvert år er 50.000 orlovspersoner, fordelt med 45.000 på orlov til børnepasning og 5.000 på sabbat. Det er fem gange så mange som i regeringens forudsætning om 10.000 børne- og sabbatorlovsaftaler i 1994.

Med regeringens forudsætninger er bruttoudgifterne til børne- og sabbatorlov ca. 1 mia. kr. Det skønnes i den nuværende konjunktursituation at være omtrent neutralt for de offentlige finanser og betalingsbalancen, jf. besvarelsen af spørgsmålene 21 og 31.

Bruttoudgifterne til 50.000 personer i de to ordninger er ca. 5,3 mia. kr. En så stor orlovsøgning vil næppe i samme omfang være neutral, men kan koste merudgifter på de offentlige finanser og betalingsbalancen – også i et vist omfang i den nuværende konjunktursituation.

I en konjunktursituation med mere pres på arbejdsmarkedet kan udgifterne til børne- og sabbatorlov gradvis slå fuldt igennem som lavere beskæftigelse frem for lavere ledighed. Det vil med den anførte meget store udbredelse indebære en forværring af de offentlige finanser og betalingsbalancens løbende poster, der gradvis vokser til i størrelsesordenen ca. 5 mia. kr. efter 7-10 år.

Baggrunden for risikoen for gradvise forringelser af beskæftigelse, offentlige finanser og betalingsbalance er, at børne- eller sabbatorlov ikke forbedrer strukturerne på arbejdsmarkedet.

det. På længere sigt er der derfor risiko for et lønpres, som forringer konkurrenceevnen. Ledigheden er således på lang sigt bestemt af strukturen på arbejdsmarkedet.

Risikoen har regeringen imidlertid taget højde for, idet orlov til sabbat ikke kan løbe længere end til udgangen af 1995 og orlov til uddannelse og børnepasning end til udgangen af 1996.«

Spørgsmål nr. 33:

»Der udbedes en oversigt over de forslag til adfærdspåvirkning gennem dagpengesystemet, der er foreslået af Zeuthen-udvalget og Socialkommissionen, som er medtaget i regeringens omlægning af finansieringen af dagpengesystemet, og hvilke forslag der ikke er medtaget.«

Svar:

Zeuthen-udvalgets overvejelser var på det overordnede plan koncentreret om modeller, hvor der indføres obligatoriske arbejdsmarkedsbidrag fra både lønmodtagere og arbejdsgivere, og hvor princippet om frivillig a-kasse-medlemskab bibeholdes. Udvalget anbefalede, at staten efter en finansieringsomlægning fortsat bevarer et væsentligt engagement i finansieringen af dagpengesystemet uden at tage stilling til den mulige fordeling af finansieringsbyrden på stat, arbejdsgivere og lønmodtagere, og der blev i beregningerne i overensstemmelse med udvalgets kommissorium taget udgangspunkt i modeller, hvor de tre involverede parter deler finansieringsbyrden ligeligt mellem sig ved en fuldt gennemført reform. I Zeuthen-udvalgets overvejelser indgik således, at der skulle ske en synliggørelse af dagpengeudgifterne, og at partsansvaret for finansieringen skulle øges.

Socialkommissionens forslag til omlægning af dagpengefinansieringen skal ses i sammenhæng med kommissionens forslag til en ydelsesreform.

I kommissionens forslag om en ydelsesreform sondres mellem

- 1) personer med arbejdsmarkedstilknytning (forsikrede og ikkeforsikrede) og
- 2) personer uden arbejdsmarkedstilknytning.

Efter forslaget skal alle *personer med arbejdsmarkedstilknytning* ved ledighed have en (skattepligtig) *grundydelse* uden varighedsbe-

grænsninger. Grundydelsen skal for a-kasse-medlemmer kunne suppleres med en *tillæggydelse*, som tilsammen i alt kan udgøre 80 pct. af hidtidig indkomst, dog max. 14.500 kr. pr. måned.

Tillæggydelsen kan gives i 4 år ved uafbrudt ledighed.

Ved afskedigelser skal arbejdsgiveren betale for *første uges ledighed*.

Grundydelsen skattefinansieres, mens tillæggydelsen finansieres ved en kombination af kontingenter og obligatoriske lønmodtagerbidrag.

hensigten med lovforslag L 326, forslag til lov om arbejdsmarkedsfonde, er at synliggøre statens udgifter til bl.a. arbejdsløshedsforsikringen. Ifølge forslaget skal statens dagpengeudgifter finansieres af en dagpengefond, hvortil der opkræves øremærkede bidrag fra lønmodtagere, selvstændige og arbejdsgivere. Under forudsætning af uændret ledighed vil finansieringsandelen fra arbejdsmarkedsbidragene efter fuld indfasning i 1998 udgøre godt halvdelen af de samlede dagpengeudgifter. Resten vil blive finansieret af medlemsbidrag, arbejdsgivernes bidrag via tillægsmomsen og lønsumsafgiften samt af statskassen. Hvis ledigheden falder, øges arbejdsmarkedsbidragenes finansieringsandel, og statskassens finansieringsandel falder.

I lovforslagets reguleringsmekanisme indgår, at reguleringer i fondens økonomi skal ske med $\frac{1}{3}$ til hver af parterne. Der er yderligere lagt vægt på partsansvar ved, at Landsarbejdsrådet ifølge lovforslaget skal afgive udtalelser til arbejdsministeren om størrelsen af udgifter, der indgår i fastsættelsen af arbejdsmarkedsbidrag til Dagpengefonden, jf. i øvrigt lovforslagets bemærkninger.

Principperne fra Zeuthen-udvalget går således igen i regeringens forslag, medens det er vanskeligt at lave en sammenligning med Socialkommissionens forslag, da det hænger sammen med en større ydelsesreform, som omfatter såvel forsikrede som ikkeforsikrede, men kommissionens forslag om tillæggydelse og arbejdsgiverbetaling af første ledighedsuge sigter også mod en involvering af parterne i finansiering af dagpenge gennem synliggørelse og medfinansiering.

Målet er i alle tre tilfælde et mere velfungerende arbejdsmarked.